

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 365

ג' חשוון
תשפ"ו

פרשת נח

דרך חיים

להקריב לי במועדו". כלומר ריח שהקריב נח לפני, תשמרו להקריב לי, ריח עולה ותפלה, וכשרון מעשים". ריח הניחוח של קרבנו של נח אף כלל דורות רבים קדימה: "ויורח ה' את ריח הניחוח". הריח ריחו של אברהם אבינו עולה מכבשן האש. ריח של חנניה מישאל ועזריה עולין מכבשן האש... הריח ריח דורו של שמד" (בראשית רבה לד ט). כל ההרואים הטבוחים והחיילים הגיבורים שלנו שנהרגו על קידוש השם, כל אלו כלולים בריח הניחוח של נח.

כדי להבין את הדברים יש להתבונן בדברי המשך חכמה, שכותב דבר פלא. בתיבה היו אסורים בפריה ורביה. נח הביא קרבן, כשם שהיולדת מביאה קרבן. אמנם קרבן היולדת אינו מעכב אלא מאכילתה בקדשים, אך עוד קודם הבאת הקרבן מותרת לבעלה. בכל זאת מבואר במדרש שישראל קדושים נהגו כי כל עוד מחוסרת כפרה אסורה לבעלה. כך נהג נח להשלמת הטהרה והיתר פריה ורביה.

עוד צד של הקרבן שהקריב נח הוא קרבן תודה. כפי שמובא במדרשים שנח היה בכלל יורדי הים באניות, שהם בכלל אותם ארבעה שחייבים להודות לה'. כפי שאומר המדרש (בראשית רבה לד א): "הוציאה ממסגר נפשי" זה נח שהיה סגור בתיבה י"ב חדש. "להודות את שמך", לתת הודיה לשמך". ובמדרש תנחומא (פרשת נח סימן יז): "כשהיה נח בתוך התבה היה תדיר מתפלל, שנאמר "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" (תהלים לב ו) ומה היה מתפלל? "הוציאה ממסגר נפשי". ומובא בהרחבה בפרקי דרבי אליעזר (פרק כג): "שנים עשר חדש עשו כל הבריות בתבה, והיה נח עומד ומתפלל לפני הקדוש ברוך הוא ואומר, רבון כל העולמים הוציאני מן המסגר הזה... ויכתירו לך כל הצדיקים כתר מלכות שהוצאתני מן המסגר הזה, שנאמר "הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך בי יכתירו צדיקים כי תגמל עלי" (תהלים קמב ח). לכן כתב הריקנאטי כי קרבנו של נח היה קרבן תודה.

ד' סיבות יש להודות – יורדי הים שנתקיים בנח "ויגברו המים". הולכי מדברות כפי שכותבים הט"ז והריב"ש שהוא על כל סכנה וצער, שבוודאי נתקיים בו בנח שהיה בסכנה עם חרבן העולם וצער גדול על שנשאר הוא ומשפחתו יחידים

ה נביא מלאכי (ג ז) התנבא לעתיד לבוא: "וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמניות". נבואה אותה אנו מזכירים פעמיים בכל יום אחר אמירת סדר הקרבנות. רבנו הקדוש מבאר (ויקרא רבה ז) כי "כימי עולם" מרמז לקרבנו של נח. הדברים חוזרים במדרשים רבים (איכה רבה ה ועוד). עניין זה אומר 'דרשני', מה העניין להשוות את מנחת יהודה וירושלים דווקא לקרבנו של נח? וכי תקוות חיינו לזכות למנח יהודה וירושלים היא לשוב ולהידמות לנח בהקרבנות!?

הביטוי 'ריח ניחוח' שמוזכר אצל קרבנו של נח מוזכר פעמים רבות בפרשיות הקרבנות. עלינו להתבונן בעניין זה בעמקות, כפי שמהיר האבן עזרא (בראשית ח כא): "וחלילה חלילה להיות השם מריח, ולא אוכל... רק הטעם שקבל העולה, וישירה לפניו, כאדם שמריח ריח טוב והוא ערב". והרחיב לבאר הריקנאטי (שם) ש"כשם שיש איברים באדם מיוחדים לפעולתם, העין לראות וכיוצא בהם, כך יש נחות אלוהיות למעלה נקראים באותם השמות ממונים על פעולתם, וזה סוד גדול". עניין זה של ריח הניחוח מוזכר לראשונה בפרשתנו, וכלל נקוט הוא בידינו שהמקום הראשון בו מוזכר ביטוי שם עיקר שורשו (תורת העולה לרמ"א ח"ג, מי השילוח, ר' צדוק הכהן מלובלין).

עלינו לדרוש שאותו ריח הניחוח מלבד היותו מרצה עד שאמר הקב"ה (בראשית ח כא) "לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם", עוד בנה בזה נח את יסוד הקרבנות בעולם. כפי שלמדנו הרמב"ם (הלכות בית הבחירה ב ב): "ומסורת בית הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה... הוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה...". עניין זה דייק ר' זלמן סורוצקי (אזניים לתורה) ממה שאמרה התורה על קרבן נח "ויעל עלת במזבח" הידוע, מזבח בית עולמים. ממילא כוח ריח הניחוח של קרבנו של נח קבע את המעלה הזו במקום המזבח. לולא היה עושה זאת נח לא היה אותו המקום מסוגל לעניין ריח הניחוח בשאר הקרבנות לדורות עולם.

הזהר חדש (פרשת נח) אומר: "ג' ריחות עלו לפניו - ריח עולתו, וריח תפלתו, וריח מעשיו. ולא היה ריח בעולם דניחא קמיה, כאותו הריח. ולפיכך צוה ואמר "ריח ניחוחי תשמרו

הלכה ומנהג

ל סיום הלכות השהייה, הטמנה והחזרה נסכם את הלכות הפלטה בשבת

הפלטה החשמלית שמוחדת לשבת לא ניתן להגדיל ולהקטין את חומה, ממילא אין בה חשש חיתוי באש, שעניינו הגדלת האש בתבשיל שאינו מבושל כל צרכו. כיוון שאין חשש זה בפלטה מותר להשהות מערב שבת כל תבשיל על גבי הפלטה, בשונה מאש מגולה שמותר להשאיר עליה מערב שבת רק תבשיל שעבר בישול מסויים, מאכל בן דרוסאי.

מותר להחזיר לפלטה בשבת דברים שהוסרו ממנה במספר תנאים: התבשיל יהא מבושל כל צרכו, האש תהיה מכוסה (גרופה / קטומה) כפי שמתקיים בפלטה, התבשיל עוזנו בידו – הוה אומר שאוחזים בצידי הכלי או שהכלי מונח על שולחן ולא על הרצפה או על השיש, אלא אם נחצוץ באמצעות מגבת. כל זה על מנת לזכור שאנו מורידים את הסיר מהפלטה על דעת להשיבה אליה בחזרה. תנאי אחרון הוא שאם מדובר בתבשיל לח – נוזלי התבשיל יישאר חם במידת מה (לאשכנזים) או שהיד תהיה סולדת ממנו (לספרדים).

כל האמור הוא בעניין החזרת תבשיל על גבי הפלטה שהיה מונח עליה בערב שבת. אבל הנחת תבשיל על פלטה שלא היה עליה אסור גם אם הוא יבש ומבושל כל צרכו. אמנם בני ספרד הקלו להניח לכתחילה דבר יבש, ולבני אשכנז הדבר מותר רק אם נניח על גבי הפלטה כלי הפוך, שבזה ניכר שאינו מבשל.

פלטה המחוברת לשעון שבת; אם היא פועלת והניחו עליה מערב שבת מאכל קר שאינו מבושל נוכל להמתין עד שיתבשל המאכל ולאכול ממנו. אמנם אם זרם החשמל כבוי על ידי שעון השבת אין לתת עליה מאכל קר על דעת שיתחמם (בלח) או יתבשל בשבת (חזו"א לח ב. הר צבי – מבשל. מלמד להועיל אהע"ז נח. חלק"י א נז). אך הדבר מותר על ידי גוי, שניתן לומר לו במפורש להניח תבשיל קר על פלטה כבויה שזרם החשמל עתיד להתחדש בה (שו"ת בית אפרים או"ח כא. ראה רמ"א רנג ה, מ"ב שם לעניין תנור החורף).

כל האמור הוא בפלטה בלבד. אבל בכיריים חשמליות, אף שאין חוטי החשמל גלויים היא נחשבת לאש מגולה, ולכן אסור להחזיר עליה תבשיל בשבת אלא א"כ נשים עליה היכר, כטס מתכת וכדומה, על מנת שתחשב לאש מכוסה.

בעולם. חולה ונתרפא נתקיים בו עם נשיכת הארי בתיבה. והיציאה מבית האסורים עם התקיימות "הוציאה ממסגר נפשי". כל הסיבות להעלות קרבן תודה נתקיימו בו בנח. לצד זה הקריב נח קרבן שלמים, ולכן נאמר "ויעל עולות במזבח" – תודה ושלמים.

לפי זה נבין שהכנת מזבח בית עולמים נעשה על ידי כל אחד מאבות העולם. אדם הראשון ייסד את קרבן החטאת ככפרה על חטאו. קין קרבן שלמים (שבת קטז). אברהם אבינו העלה את יצחק כעולה תמימה. נח חידש את עניין קרבן התודה. קרבן זה הגדול מכולם, שכל הקרבנות בטלים והתודה אינה בטלה לעולם, לכן מעלת הקרבן העתידי תלוי דווקא בקרבנו של נח שהודה בלב שלם על חסדיו של מקום. ובזה כולל הוא את כל ריחות הניחוח של הדורות כולם.

שבת שלום!

בדרכו של ר' אריה

ס יפר ר' שמחה ה':

ר' נח לוי היה דמות ססגונית בירושלים. כל ימות השבוע פרנסתו הייתה בהזבקת כרזות ומוזעות על לוחות העיר מטעם עיריית ירושלים. הוא עשה זאת כשהוא רכוב על אופני משא עמוסים בדליי זבק ומוזעות למעמסה. בעוד שביום השבת היה לבוש שחורים וכאילו נולד מחדש, והיה דורש בבית הכנסת אשר בשכונת 'זכרון משה' שבירושלים.

אמרתי בלבי: ר' אריה עסק כל ימיו במצות הלוויית המת וניחום אבלים. הדעת נותנת שביד ר' נח שעסק עשרות שנים בהזבקת מוזעות אבל בחוצות ישנם סיפורים אודותיו.

"המכיר הינך את ר' אריה", שאלתי. "וכי יש מי שאינו מכיר? התפללתי עימו כל יום תפילת ותיקין באשמורת הבוקר בבית הכנסת 'זהרי חמה' בשכונת מחנה יהודה". "וכי יש לך סיפור לספר לי אודותיו?", "לא!" השיבני.

"הכיצד? וכי לא שוחחתם בתום התפילה?". "לא היה לי שיח וסיג עימו". "היתכן?! תמהתי.

"השיחה היחידה שהייתה חוזרת ונשנית כל בוקר הייתה בכך שמדי בוקר בתום התפילה היה מכריחני לסור לביתו, שם היה מכבדני בישיבה ליד שולחנו, מגיש לי תה וביסקויט ואומר לי: 'ר' נח, הן עובד אתה בעבודה פיזית כה קשה מדי יום ביומו, ועל כן אוסר אני עליך לעבוד מבלי שתשתה לפחות כוס תה תחילה...".

(צדיק יסוד עולם עמ' 134)

שו"ת עם הרב חיים אידלס

שאלה: האם מותר לתת מעשר כספים לצורך חופה של חבר שמתקשה בהוצאות?

תשובה: מותר ומצוה, אין האדם חייב לתת כספים לחופת חברו ולכן יכול לקיים בזה מעשר כספים, והוא דבר מבורך (בית דינו של שלמה יו"ד סי' א).

שאלה: האם יש חיוב לתת מעשר כספים מהחזר המס בסעיף 46 על תרומות שניתנו ממעשר כספים?

תשובה: לא, משום שהנתינה שניתנה בתרומה הייתה נתינה מלאה.

שאלה: האם זה נכון שאכילת זיתים מביאה לשכחה?

תשובה: הרגיל בזיתים משכח תלמודו (הוריות יג:), ורבים מהפוסקים פסקו ענין זה להלכה (מג"י סי' קע ס"ק יט, רעק"א או"ח סי' ב, ערוה"ש או"ח סי' ב, כה"ח או"ח סי' קנו אות כז, בא"ח פ' פנחס). אולם כתב היעב"ץ (הוריות שם) שדווקא זית חי קשה לשכחה, אבל זית כבוש כמו שלנו אין בו חשש שכחה. אמנם הרוצה לאכול זית חי ישפוך עליו מעט שמן זית ובוה יחזיר לו את הזכרון (שלמת חיים ח"א סי' יא). רק שצריך להיזהר לשפוך על הזית שמן זית וכך לאכול ולא לשתות שמן זית כי זה מזיק (שו"ע רב ד).

שאלה: האם יש חיוב להקפיד על שימוש בחלב ישראל לאבקת חלב?

תשובה: דו"ז מרן הרב פראנק (שו"ת הר צבי יו"ד סי' קג) פסק שאין צורך, וכך צידדו היביע אומר (ח"ח יו"ד סי' יא) והצי"א (חט"ז כה). טעם המקילים הוא שתקנת חז"ל הייתה על חלב ולא על אבקת חלב. אך מרן החזו"א (יו"ד סי' יא) חלק עליו נחרצות ואסר.

להלכה אנו מקילים כיוון שהאגרות משה (יו"ד ח"א סי' מז) כתב שאפילו בחלב נכרי עצמו יש כיום פחד גדול מהכנסת מוצר שונה מהכתוב על גבי האריזה, מחשש לקנסות ועונשים כבדים עד לכדי מאסר, ולכן הדבר נחשב ל'חלב ישראל'. אך הציבור מחמיר בעניין זה. אמנם באבקת חלב נכרי ניתן להקל, ובכל זאת בעל נפש יחמיר על עצמו כפי שכתב האגרות משה. עוד יש לציין את דברי ערוך השלחן שסיפור סיפור נורא על גוי ששם בתוך החלב מוח של פרות ובכך השביח את טעם החלב, וסיים שקבלה בידינו שבכל דברי חז"ל יש טעמים נסתרים. מכאן זה ניתן לחלוק על דברי האגרות משה שטען שבטל הטעם, שכן לעולם יש עוד טעמים מעבר לטעם הגלוי. עוד שמעתי בשם הגר"מ אליהו זצ"ל שאסר אפילו לילדים קטנים לאכול אבקת חלב נכרי מחשש לטמטום הלב.